

G CONSELLERA
O CULTURA,
I PARTICIPACIÓ
B I ESPORTS

CODI D'ÈTICA ESPORTIVA

De les persones esportistes, familiars, entrenadors i entrenadores i el personal tècnic de suport del Centre de Tecnificació Esportiva de les Illes Balears (CTEIB)

*És desitjable que en un cos sà hi hagi un esperit sà
Juvenal*

JUSTIFICACIÓ

L'esport és una de les pràctiques més consolidades i amb més protagonisme en el si de la nostra societat. No debades condensa tot un conjunt d'atributs com ara valors, representacions i comportaments que fan que pugui ser considerat un fet social. En tant que acció o comportament humà està sotmès a consideració moral i pot ser analitzat des de l'àmbit de l'ètica.

Els actes humans es caracteritzen per ser lliures i responsables. Quan actuem hem de tenir en compte quines poden ser les conseqüències de les nostres accions encara que siguem conscients que és impossible preveure-les totes. La llibertat per escollir entre diverses opcions possibilita que les accions concretes que duim a terme siguin correctes si s'ajusten a les normes i als costums de la comunitat en què vivim i incorrectes quan transgredim les regles.

Qüestions com ara el dopatge en l'alt rendiment i a l'esport popular, els episodis cada vegada més quotidians de violència a les competicions esportives, els maltractaments a les persones esportistes, les despeses desorbitades dels fitxatges o la pervivència de manifestacions sexistes són només algunes de les moltes qüestions que justifiquen una reflexió ètica sobre l'esport.

L'ètica té un llenguatge prescriptiu. No es limita a descriure les coses com són sinó que ens marca com han de ser. En l'esport, l'ètica ha d'orientar l'acció més enllà dels aspectes estrictament reglamentaris. Ha de determinar quins valors i bones pràctiques hem de conrar per tal que la nostra pràctica esportiva sigui excel·lent i ha de condemnar les trampes que es fan de manera conscient

cercant avantatges il·lícits que modifiquen les condicions d'una competició justa. L'objectiu ha de ser guanyar i els i les esportistes, entrenadors i entrenadores i resta de personal tècnic han de posar tota la seva energia i han de disposar de tots els mitjans possibles per obtenir la victòria però respectant i contemplant unes pautes de comportament basades en el respecte a la part adversària i en el joc net.

Un codi ètic, que concreta els valors fonamentals de la pràctica esportiva i que mostra els principis d'una bona conducta, s'ha d'entendre com una guia d'acció que ajudi a discernir l'actuació correcta en cas de conflicte. Per això no ha de ser concebut com una recopilació tancada ni ha de pretendre fixar de manera exhaustiva i definitiva regles imperatives sinó que ha de romandre obert com un document de referència que ha d'enriquir-se amb principis nous emanats de l'evolució de la pràctica de l'esport i de la societat.

En el marc de la Unió Europea, el 24 de setembre de 1992, es va aprovar una declaració de principis ètics amb l'objectiu de complementar la Carta Europea per a l'Esport. Aquest codi d'ètica esportiva va néixer, sense pretensió de tenir efectes jurídics de caràcter obligatori, com una declaració d'intencions a favor del "joc net" com a concepte central i com emblema de l'esportivitat. Un "joc net" que ha de ser entès no només com a respecte a les regles del joc sinó com a factor inherent a la pràctica de l'esport, és a dir com a valor intrínsec exercit en totes les etapes de la vida des de la infància fins a l'edat adulta.

El 24 de novembre de 2004 el Consell Superior d'Esports (CSD d'ara endavant) va publicar un "codi de bon govern de les Federacions Esportives Espanyoles". Es tracta d'un recull de recomanacions fonamentalment sobre gestió i control econòmic que si bé no eren preceptives sí que s'havien de tenir en compte a l'hora de percebre subvencions. El codi del CSD inclou el compliment del codi ètic aprovat pel Consell d'Europa.

En l'àmbit de les Illes s'han fet algunes reflexions ètiques interessants sobre la pràctica esportiva com ara el codi ètic de l'esport escolar a Menorca o el codi ètic recollit en el Pla estratègic esportiu d'Eivissa per al període 2012-2016. El dictamen 14/2009 del Consell Econòmic i Social (CES) sobre l'esport a les Illes Balears considerava essencial la introducció d'un codi ètic de l'esport en edat escolar però no feia extensiva aquesta exigència a l'esport d'alt rendiment tot i que explicitava la necessitat de reforçar els programes d'informació sobre la perillositat del dopatge. Des del 15 de març, existeix un acord de col·laboració entre l'Agència Espanyola de Protecció de la Salut a l'Esport (AEPSAD) i el

Centre de Tecnificació Esportiva de les Illes Balears (CTEIB), per a la formació i la prevenció del dopatge, dins la campanya “Dopaje: Lo Que Debes Saber”. Col·loquis formatius destinats a joves esportistes del Centre de Tecnificació i als tècnics dels esmentats esportistes

La implantació d'un codi ètic que condueixi les actuacions dels esportistes i les esportistes i les seves famílies, del personal tècnic i de suport al rendiment que formen part dels programes de tecnificació esportiva de les Illes Balears és essencial. Aquest document ha de formar part, de manera imprescindible, dels compromisos que assumeixin el conjunt dels membres del Centre de Tecnificació Esportiva de les Illes Balears (CTEIB d'ara endavant).

VALORS FONAMENTALS

El respecte

En primer lloc amb si mateix com a condició per tenir el respecte de les altres persones.

El tracte respectuós amb la part adversària sense la qual no podria practicar l'esport, amb els reglaments i amb totes les persones que els fan complir ha d'inspirar el comportament dels membres del CTEIB.

Respecte també als símbols que representen allò que dóna identitat a les persones.

La violència, física o psicològica (amenaces, intimidacions, discriminacions, assetjament), ha de ser desterrada de l'esport.

Evitar actituds o manifestacions sexistes i adquirir un compromís ferma per combatre els estereotips sexistes dins el món de l'esport.

L'honestedat

La integritat és el valor oposat a la corrupció. Sense integritat no pot haver-hi justícia. La igualtat d'oportunitats com a eix fonamental d'una competició esportiva no adulterada i la netedat i l'honestedat dels participants són principis inviolables perquè són la garantia d'una competència sense trampes.

El dopatge és a la vegada un engany i un atemptat contra la pròpia salut i dignitat i contra el joc net i en igualtat de condicions.

La responsabilitat

Reflexionar, ponderar i valorar les conseqüències dels nostres actes han de ser passes prèvies obligatòries abans de prendre qualsevol decisió. Allò que decidim abans, durant i després de la competició ens afecta no només a nosaltres sinó a la resta de l'equip i/o a la part adversària.

El sentit del deure

Quan apareixen dificultats, tot es complica i complir amb els deures es fa més dur. Hi ha moments difícils en què no es poden negar els problemes ni amagar la seva gravetat i en què el compliment dels compromisos esdevé un repte difícil però també una oportunitat. Però hi ha deures que són ineludibles i que cal assumir de manera especial quan garanteixen la justícia.

La justícia

A la base de les regles de joc de qualsevol esport de competició hi ha els principis de la igualtat d'oportunitats i de la reciprocitat en el comportament humà. Quan l'esportista transgredeix les regles vàlides per a tothom amb l'objectiu d'obtenir un avantatge personal o per al seu equip trenca amb aquests principis.

L'esportista que "juga net" vol igualtat d'oportunitats amb la resta d'equips i amb els adversaris per assegurar que tant si guanya com si perd, el resultat sigui just i merescut.

COMPROMISOS ÈTICS

Persones esportistes

Cuida't. Descarta qualsevol tipus de dopatge. No permetis que els interessos de la competició posin en perill la teva salut o la teva seguretat. Firma la "Declaració antidopatge entrenador/a i/o esportista de l'AEPSAD.

Sigues constant en l'entrenament, no planyis esforços i treballa en equip. Confia en els teus entrenadors i les teves entrenadores i en tot el personal tècnic que t'ajuda a millorar com a persona esportista. Si tens dubtes o discrepes demana explicacions amb respecte però amb determinació.

Pren decisions i actua atenent no només als resultats immediats. Calcula i preveu de manera especial les conseqüències a mig i llarg termini.

Valora els teus adversaris. Analitza les seves peculiaritats i accepta-les, no les menyspreïs. Respecta la seva integritat. Accepta la victòria i la derrota amb humilitat i elegància esportiva.

Reconeix i admet els teus errors. Disculpa't amb companys i companyes i amb rivals si t'has equivocat i accepta les seves disculpes quan són ells els que han fallat.

Lluita amb energia però cerca el punt just d'energia i determinació per aconseguir la victòria. Evita agressions verbals i físiques. Respon amb calma a les provocacions del o la rival.

Coneix i respecta el reglament i les regles no escrites del teu esport. Accepta les decisions dels i les jutges.

Denuncia les trampes si en tens evidències fonamentades i raonables. No permetis que ningú competeixi amb avantatges il·lícits.

Campanya de l'AEPSAD "Contra el Dopatge, COL·LABORA, no et quedis callat/da" 900103586

Familiars

Ajuda a les persones esportistes a establir criteris raonables que guiïn la presa de bones decisions en relació a la seva pràctica esportiva. Reforça el valor de la disciplina, del respecte, de l'esforç i de l'honestedat.

Demana que donin el millor de si mateixos però evita sotmetre'ls a una pressió exagerada que podria incitar-los a comportar-se de manera contrària a l'esperit esportiu.

Requereix als entrenadors i entrenadores i al personal tècnic de suport les explicacions que consideris necessàries però no critiquis públicament ni jutgis de manera permanent les seves decisions.

Controla les teves emocions, evita respondre amb agressivitat i manté sempre una actitud respectuosa amb altres persones esportistes, entrenadors i entrenadores, àrbitres i públic. No protestis les actuacions dels i les jutges.

Anima amb energia però amb respecte a les competicions. Felicita els esportistes i les esportistes pels seus èxits però no valoris només els resultats. Accepta els seus errors com a part fonamental del seu aprenentatge.

Posa el benestar de les persones esportistes i el seu desenvolupament integral per damunt del desig de guanyar. Remarca els seus esforços per compaginar la seva formació acadèmica amb l'entrenament esportiu.

Demostra, amb les teves paraules i els teus comportaments, que no toleres cap mena de violència. Denuncia qualsevol acte violent de què siguis testimoni.

Personal tècnic

Coneix els teus esportistes o les teves esportistes. Avaluja de manera permanent el seu estat físic, psicològic i afectiu. Exigeix el màxim rendiment conscient de les condicions i possibilitats individuals.

Utilitza mètodes d'entrenament que permetin assolir els objectius proposats però que siguin adequats en termes de seguretat i de benestar de les persones esportistes. Preveu les lesions i respecta els temps de recuperació de les lesions pautades per al responsable de la Fundació per a l'Esport Balear.

Treballa conjuntament amb la resta de personal tècnic que dóna suport a l'entrenament. Valora les opinions i les recomanacions d'altres especialistes en el món de l'esport (metges o metgesses, fisioterapeutes, psicòlegs o psicòlogues...) i reconeix que són part important del rendiment.

Contribueix a preparar bones persones, no només bons o bones atletes. Valora el rendiment acadèmic de les persones esportistes. Reforça les conductes positives i censura les actituds nocives.

Condemna qualsevol tipus de dopatge. Actualitza els teus coneixements també en aquest àmbit i transmet els perills que implica i les injustícies que suposa aquesta conducta.

Fomenta el respecte en el teu grup d'entrenament. Amb els companys i les companyes d'equip i amb rivals. Corregeix i empra mesures correctores quan cometen trames. Evita utilitzar un llenguatge inapropiat i no permetis cap indicatiu de conducta violenta.

Sigues un exemple de treball, d'honestedat, d'esforç. Guanya't el reconeixement dels teus companys, de les teves companyes i de les persones esportistes amb el teu compromís exemplar amb el "joc net". Motiva i intenta convèncer tothom perquè facin el mateix.

Personal tècnic de suport

Respecta els drets de les persones. Preserva el dret a la privacitat, confidencialitat, diversitat i autonomia de la gent amb qui fas feina.

Orienta adequadament les persones esportistes i els entrenadors i les entrenadores. En aquells aspectes en què ets competent per la teva capacitació professional col·labora de manera ferma en el manteniment de la salut i la millora del rendiment esportiu.

Actualitza els teus coneixements científics i aprèn de manera constant. Reconeix els límits i les fronteres de la teva disciplina.

Treballa en equip. Col·labora amb els entrenadors, les entrenadores i amb la resta de personal tècnic de suport a l'entrenament i valora les seves aportacions.

Vigila les conductes de les persones esportistes. Estigues atent a canvis de comportament i a situacions concretes que poden denotar problemes ocults. Assegura't que tots tenen accés a la teva ajuda professional en igualtat de condicions.

Dóna pautes clares perquè els entrenadors i entrenadores i les persones esportistes puguin prendre decisions informades i realistes. Proposa les opcions possibles i mostra les conseqüències que poden ser anticipades.

Censura el dopatge sense ambigüitats. Proporciona tota la informació de què disposis i educa contra les substàncies i els mètodes prohibits. Facilita els controls antidopatge. Obstruir el control antidopatge està penat per la llei. Vigila pautes com ara la nutrició.

Expressa la teva oposició a les pràctiques i mètodes d'entrenament que poden posar en perill la salut de les persones esportistes. Decideix si, d'acord amb les teves competències, la persona esportista amb problemes pot continuar entrenant o competint. La prevenció de lesions és la màxima prioritat.

COMISSIÓ ÈTICA

Tal i com s'ha exposat a la justificació inicial, aquest codi ètic per a persones esportistes, familiars, personal tècnic esportiu i de suport del CTEIB no neix amb l'objectiu de fixar preceptes irrefutables sinó de servir com a guia d'acció. En el context quotidià dels entrenaments i de les competicions de cada una de les modalitats esportives del nostre centre es poden generar situacions de dubte o de dilema ètic. L'objecte d'aquest codi no ha estat fer un recull casuístic sinó aportar un instrument orientador amb elements de discerniment i d'actuació correcta.

Per tal de vigilar el compliment d'aquest codi, d'avaluar-ne l'aplicació, d'enriquir-lo amb noves aportacions i d'assessorar les persones es crea la comissió ètica del CTEIB.

Així mateix la comissió té dues funcions bàsiques més: la revisió periòdica i l'emissió d'informes amb proposta de mesures de correcció i de sancions per incompliment del codi ètic.

Aquesta comissió ha d'estar formada per sis persones:

- Presidència. El gerent de la Fundació per a l'esport balear o la persona en qui delegui.
- Secretaria: una persona en representació de la Fundació per a l'Esport Balear.
- Vocalia:
 - una persona en representació de l'IES CTEIB nomenada pel seu director o directora;
 - una persona en representació de l'associació de personal tècnic d'alt rendiment i de tecnificació de les Illes Balears;
 - una persona en representació dels esportistes i les esportistes del CTEIB;
 - una persona en representació de les federacions esportives de les Illes Balears que tenen programa de tecnificació;
 - El responsable del Departament de Medicina de l'Esport;
 - El Gerent del Consorci Palma Arena

Aquestes persones han de ser convocades pel gerent de la Fundació per a l'Esport Balear i s'han de reunir quan hi hagi demandes en relació amb l'actuació ètica de qualque membre del centre. Per això qualsevol persona disposa de dos canals de comunicació amb la comissió ètica: el correu electrònic comissioetica@fundacioesportbalear.es i la sol·licitud per escrit al gerent de la Fundació.

A través d'aquests canals es poden presentar qüestions i suggeriments en matèria ètica així com informació sobre incidències en entrenaments o en qualsevol activitat esportiva.

Aquest document revisat ha de ser aprovat o assumit pel Consell de Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears perquè el compromís amb l'ètica esportiva és transversal a tot el Govern de les Illes Balears.